

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН,
УПРАВЛІННЯ І БІЗНЕСУ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
та тематика контрольних робіт для аспірантів заочної форми навчання
з дисципліни **ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА ТА АКАДЕМІЧНА
ДОБРОЧЕСНІСТЬ**

для аспірантів	I курсу
підготовки	третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
галузі знань	05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальності	051 Економіка
освітньо-наукової програми	Економіка

Хмельницький- 2024 р.

Методичні рекомендації та тематика контрольних робіт для аспірантів заочної форми навчання з дисципліни Професійна етика та академічна доброчесність підготовки фахівців на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти спеціальності 051-Економіка

РОЗРОБНИКИ: Тарасюк А.В., доцент кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки, к.е.н., доцент.

Рецензент: Боровік Л.В., професор кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки, д.е.н., доцент.

Затверджено на засіданні кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки

Протокол № 1 від «02» 09 2024 року

В.о. завідувача кафедри

Наталія ШАНДОВА

УЗГОДЖЕНО:

З НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИМ ВІДДІЛОМ

Реєстраційний номер № 50/030-04.09.2024 р.

ЗМІСТ

с

Вступ	4
1. Програма навчальної дисципліни	5
2. Структура навчальної дисципліни	5
3. Контроль знань студентів	7
4. Мета та вимоги до виконання контрольної роботи з дисципліни	8
5. Завдання контрольної роботи	9
5. Методичні рекомендації до виконання практичної частини	10
6. Рекомендована література	16

ВСТУП

Метою навчальної дисципліни «Професійна етика та академічна доброчесність» є формування системи знань і навичок щодо професійної етики та академічної доброчесності, розвиток культури відповідального дослідження, забезпечення високих стандартів професійної поведінки та обґрунтованих етичних рішень у науковій та професійній діяльності.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у аспірантів компетентностей:

ІК. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері економіки, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

1. ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

2. ЗК03. Здатність працювати в міжнародному контексті.

3. ЗК04. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

4. ЗК05. Здатність розв'язувати комплексні проблеми економіки на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

5. ЗК06. Здатність критично осмислювати соціальні, культурні та філософські процеси на основі системного мислення, поваги до прав людини, демократичних цінностей і громадянських обов'язків.

6. ЗК 7 Здатність до міждисциплінарного підходу в дослідженнях, розуміння інтеграції знань з різних галузей для аналізу та вирішення проблем сталого розвитку.

7. СК04. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти.

Очікувані результати навчання

Внаслідок вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен бути здатним продемонструвати такі результати навчання:

1. РН05. Пропонувати нові рішення, розробляти та реалізовувати наукові проєкти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі і фундаментальні та прикладні проблеми економічної науки з врахуванням соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів, забезпечувати комерціалізацію результатів наукових досліджень та дотримання прав інтелектуальної власності.

2. РН06. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, теоретичні та практичні проблеми економіки державною та іноземною мовами, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних наукових виданнях.

3. РН07. Застосовувати інноваційні науково-педагогічні технології, формулювати зміст, цілі навчання, способи їх досягнення, форми контролю, нести відповідальність за ефективність освітнього процесу з дотриманням норм академічної етики та доброчесності.

4. РН08. Планувати і виконувати емпіричні та/або теоретичні дослідження у сфері економіки та з дотичних міждисциплінарних напрямів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

5. РН11. Розуміти закономірності і тенденції суспільних змін, та їх вплив на соціальні інститути та процеси.

6. РН 12 Працювати в міждисциплінарних командах для комплексного вирішення

завдань сталого розвитку, комунікувати з фахівцями різних галузей та залучати широке коло зацікавлених сторін.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Професійна етика

Тема 1. Принципи професійної етики в науковій і освітній діяльності

Основні етичні принципи, що визначають поведінку в професійному і академічному середовищі. Моральні цінності і норми, необхідні для забезпечення академічної та професійної відповідальності. Професійна етика у процесі впровадження результатів досліджень у практику, права і обов'язки дослідників та інституцій щодо захисту інтелектуальної власності. Принципи етичної комунікації в науковій спільноті та з нефхівцями, особливості міждисциплінарної співпраці та роль етики в забезпеченні конструктивного діалогу.

Тема 2. Етика професійної діяльності економіста: відповідальність, конфлікти інтересів та прийняття рішень

Етичні норми у професійній діяльності економіста, відповідальність перед суспільством, організаціями та клієнтами з метою досягнення цілей сталого розвитку. Конфлікти інтересів у професійній практиці та механізми їх вирішення. Принципи прийняття етичних рішень у ситуаціях, що потребують морального вибору, вплив етичних стандартів на репутацію фахівця та ефективність його роботи.

Змістовий модуль 2. Академічна культура і доброчесність

Тема 3. Академічна культура і комунікація в науковій спільноті

Етика наукової комунікації з колегами, студентами, представниками інших галузей знань та нефхівцями. Навички вільної презентації та обговорення наукових результатів, дотримання академічних норм при публікації та рецензуванні наукових робіт. Етичні норми роботи в дослідницьких групах, правила спільного використання ресурсів, розподілу результатів праці та відповідальності та дотримання академічної доброчесності при співпраці з представниками різних галузей науки та бізнесу.

Тема 4. Академічна доброчесність у дослідницькій діяльності

Академічна доброчесність у проведенні наукових досліджень. Роль доброчесності у забезпеченні достовірності та надійності наукових результатів. Види та наслідки плагіату, фальсифікації, фабрикації даних, а також методи запобігання цим порушенням. Академічне письмо як етичний аспект наукової роботи, правила цитування, стилістичні вимоги та технічні інструменти для перевірки текстів на унікальність. Види плагіату, його наслідки та ефективні стратегії для уникнення плагіату у наукових текстах.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем згідно освітньої програми	Кількість годин				
	заочна форма				
	усього	у тому числі			
л		п	лаб	с.р.	
Модуль 1					
Змістовий модуль 1. . Професійна етика					
Тема 1. Принципи професійної етики в науковій і освітній діяльності	8	2			6
Тема 2. Етика професійної діяльності економіста: відповідальність, конфлікти інтересів та прийняття рішень	12		2		10
Разом за змістовим модулем 1	20	2	2		16
Змістовий модуль 2. Академічна культура і доброчесність					
Тема 3. Академічна культура і комунікація в науковій спільноті	8		1		7
Тема 4. Академічна доброчесність у дослідницькій діяльності	12		1		11
Разом за змістовим модулем 2	20		2		18
Контрольна робота (ЗФН)	20				20
Усього годин	60	2	4		54

3. КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ АСПІРАНТІВ

Оцінювання знань здобувачів відбувається згідно до положення «Про оцінювання навчальних досягнень студентів ХНТУ» схваленого Вченою радою університету від 03.11.2015 року протокол № 2.

Оцінювання знань студентів заочної форми навчання здійснюється на основі результатів підсумкового контролю – заліку - за 100-бальною шкалою оцінок

Схема нарахування балів, які отримують здобувачі заочної форми навчання з навчальної дисципліни

№ з/п	Вид навчальної діяльності студента	Сума балів
1.	Виконання контрольної роботи	15
2.	Захист контрольної роботи	25
	Поточна успішність (всього)	40
	Залік	60
	Всього балів	100

Переведення балів 100-бальної шкали в національну та європейську шкали здійснюється наступним чином:

Шкала оцінювання за ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності/Local grade	Оцінка ЄКТС/ ECTS grade		Оцінка за національною шкалою/ National grade
90 – 100	A	Excellent	Зараховано/Passed
82-89	B	Good	
74-81	C		
64-73	D	Satisfactory	
60-63	E		
35-59	FX	Fail	Не зараховано/Fail
1-34	F		

4. МЕТА ТА ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ

Навчальним планом передбачено виконання контрольної роботи, яка повинна не тільки забезпечити контроль самостійної роботи здобувача але і допомогти йому ознайомитися з методикою ряду економічних розрахунків.

Мета виконання контрольної роботи - поглиблення і закріплення теоретичних знань, придбання практичних навичок і їх застосування для рішення управлінських задач.

Контрольна робота складається з двох частин: теоретичної і практичної.

У теоретичній частині студент повинен показати знання теоретичних основ тем, що викладаються, освітлюючи теорію питання на основі вивчення і узагальнення спеціальної літератури, рішень законодавчих і виконавчих органів.

У практичній частині потрібно написати творче есе-роздум.

Робота повинна бути оформлена на листах формату А4 і мати титульний лист, розбірливо і акуратно. При виконанні роботи потрібно виділяти заголовки питань, що висвітлюються. Сторінки пронумерувати. Доцільно цифрові дані звести в таблиці. При цьому таблиці повинні бути обов'язково пронумеровані і названі у відповідності з методичними вказівками. Табличний матеріал повинен бути оформлений відповідно до рекомендацій по оформленню текстових документів. Список використаної літератури приводиться в кінці роботи в алфавітному порядку. Оформлення роботи необхідно виконати згідно з вимогами нормативних документів. При посиланні на джерело в роботі вказується порядковий номер в переліку використаної літератури.

Вибір варіанта контрольної роботи відбувається за першою літерою прізвища.

№ варіанта	Перша буква прізвища
№ 1	А, Б
№ 2	В, Г
№ 3	Д, Е, Є, Ж
№ 4	З, І, К
№ 5	Л, М
№ 6	Н, О, П
№ 7	Р, С, Т
№ 8	У, Ф, Х
№ 9	Ц, Ч, Ш
№ 10	Щ, Ю, Я

Виконана робота представляється здобувачем на рецензування у встановлені терміни. Якщо робота не зарахована, то після виправлення помилок з урахуванням усіх зауважень рецензента здобувач знов подає на рецензування разом з попередньою рецензією.

Контрольна роботи, виконана за варіантом, що не відповідає першій літері прізвища, повертається здобувачу без розгляду.

Робота зараховується за результатами співбесіди з викладачем.

5. ЗАВДАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ

Варіант 1

1. Умови виникнення і призначення професійної етики.
2. Основні характеристики поняття академічного письма.
3. Написати творче есе-роздум на тему Професійна етика молодого науковця.

Варіант 2

1. Види професійної етики. Професійні кодекси.
2. «Академічна доброчесність» як дефініція Закону «Про вищу освіту».
3. Написати творче есе-роздум на тему Морально-етичні принципи в академічній діяльності

Варіант 3

1. Спілкування як взаємодія, функції спілкування.
2. Створення законодавчого підґрунтя для сприяння розвитку академічної доброчесності в Україні.
3. Написати творче есе-роздум на тему: Плагіат як форма академічного шахрайства.

Варіант 4

1. Сучасні погляди на місце етики в бізнесі.
2. Основні види відповідальності педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників за порушення академічної доброчесності.
3. Написати творче есе-роздум на тему: Кодекс академічної доброчесності в українських і зарубіжних університетах

Варіант 5

1. Соціальна відповідальність як елемент корпоративної репутації.
2. Види академічної відповідальності учасників освітнього процесу, встановлені спеціальними законами та внутрішніми положеннями закладу вищої освіти
3. Написати творче есе-роздум на тему: Практика дотримання засад академічної доброчесності в навчальних закладах.

Варіант 6

1. Академічна відповідальність за порушення принципів академічної доброчесності.
2. Основні вимоги до викладачів щодо дотримання академічної доброчесності.
3. Написати творче есе-роздум на тему: Наукова доброчесність, як запорука стабільного розвитку освіти та науки.

Варіант 7

1. Створення атмосфери академічної доброчесності у закладі вищої освіти.
2. Моделі академічного тексту.
3. Написати творче есе-роздум на тему: Проблеми плагіату в студентських роботах

Варіант 8

1. Етичний кодекс бізнесу. Види і функції етичних кодексів.
2. Основні види й особливості академічного плагіату
3. Написати творче есе-роздум на тему: Академічна доброчесність як «секрет успіху» або норма суспільних відносин

Варіант 9

1. SAIUP – Проєкт сприяння академічній доброчесності в Україні (Strengthening Academic Integrity in Ukraine Project).
2. Академічна доброчесність як «секрет успіху» або норма суспільних відносин
3. Написати творче есе-роздум на тему Морально-етичні принципи в академічній діяльності

Варіант 10

1. Класифікація академічного плагіату.
2. Єдність організації тексту і принцип тріади.
3. Написати творче есе-роздум на тему: Практика дотримання засад академічної доброчесності в навчальних закладах

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ ТВОРЧОГО ЕСЕ-РОЗДУМУ

Метою написання творчого есе-роздуму є надання здобувачам можливості власної перевірки рівня засвоєння набутих теоретичних знань.

Вимоги до есе.

Есе (Французьке *essai* «спроба, проба, нарис», від лат. *exagium* «зважування») – літературний жанр прозового твору невеликого обсягу й вільної композиції.

Есе – самостійна творча робота здобувача. Мета есе полягає в розвитку навичок самостійного творчого мислення та письмового послідовного викладу власних думок. Есе дозволяє авторові навчитися чітко й грамотно формулювати думки, структурувати інформацію, використовувати основні категорії аналізу, виділяти причинно-наслідкові зв'язки, ілюструвати поняття відповідними прикладами, аргументувати свої висновки; володіти науковим стилем мовлення.

Есе повинне містити: чіткий виклад суті поставленої проблеми, включати самостійно проведений аналіз цієї проблеми з використанням концепцій і аналітичного інструментарію, розглянутого в рамках дисципліни, висновки, що узагальнюють авторську позицію з поставленої проблеми. Есе виражає індивідуальні враження та міркування автора з конкретного приводу або предмета й не претендує на вичерпне трактування. Відносно обсягу й функцій межує, з одного боку, з науковою статтею й літературним нарисом (з яким есе нерідко плутають), з іншого боку – з філософським трактатом. Есеїстичному стилю властиві образність, рухливість асоціацій, нерідко антитиповість мислення, орієнтування на інтимну відвертість і розмовну інтонацію.

Структура есе:

Вступ: місія здобувача щодо розгляду теми есе, його авторське бачення або обґрунтування вибору цієї теми. Мета та завдання роботи – очікуваний результат роботи в цілому та конкретні результати, які будуть отримуватися в ході розкриття теми. На цьому етапі дуже важливо правильно сформулювати питання, на які ви збираєтеся знайти відповідь у ході свого дослідження. При роботі над вступом можуть допомогти відповіді на наступні питання: «Чи потрібно давати визначення термінам, що пролунали в темі есе?», «Чому тема, яку я розкриваю, є важливою в даний момент?», «Які поняття будуть залучені в мої міркування?», «Чи можу я розділити тему на трохи більше дрібних підтем?» і т. д.

Основна частина: теоретичні основи обраної проблеми й виклад основного питання. Ця частина припускає розвиток аргументації й аналізу, а також обґрунтування їх, виходячи з наявних даних, інших аргументів і позицій щодо питання. У цьому полягає основний зміст есе й це являє собою головні труднощі. Тому важливе значення мають підзаголовки, на основі яких здійснюється структурування аргументації; саме тут необхідно обґрунтувати (логічно, використовуючи дані або строгі міркування) пропоновану тезу. Залежно від поставленого питання аналіз проводиться на основі наступних категорій: причина – наслідок, загальне – особливе, форма – зміст, частина – ціле, сталість – мінливість.

Висновок: узагальнення й аргументовані висновки до теми й т. д. Підсумовує есе або ще раз вносить пояснення, підкріплює зміст і значення викладеного в основній частині. Методи, що рекомендують для складання висновка: повторення, ілюстрація, цитата. Висновок може містити такий дуже важливий, що доповнює есе, елемент як взаємозв'язків з іншими актуальними темами та проблемами.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Рускуліс Л. Академічна доброчесність: навч.-метод. посіб. Миколаїв: Ліон, 2022. 86 с.
2. Браталан В.П., Гуцаленко Л.В., Здирко Н.Г. Професійна етика : навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 252 с.
3. Економічна культура та професійна етика : навч. посіб. Практикум. Київ : НАСАО, 2023. 169 с.
4. Академічне письмо та доброчесність : навч.-метод. посіб. / автори-укладачі : І. Насмінчук, Л. Громик. Кам'янець-Подільський : ЗВО «ПДУ», 2024. 256 с.
5. Академічне письмо : навч. посіб. / укладачі : Т. М. Костирко, С. В. Ларенкова, І. В. Бондар, М. С. Жигалкіна. Миколаїв : НУК, 2022. 116 с.

Додаткова

6. Budnyk O., Protas O., Voloshchuk H., Berezovska L., Yablon L., Rusakova O. Current challenges in the conditions of Distance Education: Inquiry Based Learning. Revista Inclusiones. ISSN 0719-4706. Vol. 8. Número Especial. Enero – Marzo, 2021, pp. 210-222.
7. Кравець В.М., Кумедя Т.А., Петрова Г.М., Підвисоцький В.В. Професійна етика науково-педагогічного працівника : мультимедійний навч. посіб. URL: https://arm.naiaiu.kiev.ua/books/profesiina_etyka/info/lec_penpp.html

8. Сушик І.В., Сушик О. Г., Мартинюк Я.М. Етика бізнесу : навч. посіб. Луцьк : РВВ Луцький НТУ, 2019. 268 с.
9. Ділова українська мова: навч. посіб. / С. В. Литвинська, А. В. Сібрук, Г. І. Онуфрійчук, Х. М. Стецик. Київ: НАУ, 2021. 124 с.
10. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : кол. моногр. / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.
11. Сібрук А.В., Литвинська С.В. Стилистичні фігури як конектори лінгвістичної композиції наукового тексту. Інформація, комунікація, суспільство 2021: матеріали 10-ї Міжнародної наукової конференції ICS-2021. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2021. С. 121-122
12. Тицька Я. «Академічна доброчесність» та «академічна відповідальність» у забезпеченні якості освіти. Теорія держави і права. 2018. № 11. URL: http://pgpjourn.kiev.ua/archive/2018/11/37.pdf?fbclid=IwAR1Wlkari53ulbpqyI4aCADNwUF2fwVMMueh2HdpOnVuxg7PBUEsn_WuXY
13. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556- VII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
14. Про авторське право і суміжні права від 01.09.2022 р. №2811-IX : Закон України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#n855>
15. Положення про порядок виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності здобувачами вищої освіти. СМЯ НАУ ПР 06.30 (14) – 01 – 2021. URL: <https://nau.edu.ua/site/variables/news/2022/1/%D0%9F%D0%BE%D0%BBB8.pdf>.

Інформаційні ресурси

1. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
2. Офіційний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
3. Сайт «Мережа аналітичних центрів України». URL: <http://www.intellect.org.ua>